

OCENA STANU BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY PRACY

1. Podstawy prawne dokonywania oceny stanu BHP.

2. Dokumenty niezbędne do oceny stanu bezpieczeństwa i higieny pracy.

Ocena stanu bezpieczeństwa powinna być opracowana w oparciu o:

- dokumentację technologiczną,
- dokumentację techniczną maszyn i innych urządzeń technicznych,
- wyniki badań procesów technologicznych w aspekcie ich szkodliwości dla zdrowia pracowników,
- ocenę ryzyka zawodowego,
- protokoły pomiarów czynników szkodliwych i niebezpiecznych dla zdrowia,
- protokoły kontroli warunków pracy dokonywanych przez służby wewnętrzne oraz zewnętrzne organa nadzoru nad warunkami pracy,
- akta osobowe pracowników w zakresie informacji dotyczących kwalifikacji pracowników, szkoleń, badań lekarskich itp.
- dokumentację z wypadków przy pracy oraz podejrzeń o choroby zawodowe chorób zawodowych,
- analizę wypadkowości,
- programy poprawy warunków pracy.

3. Tematyka oceny stanu bezpieczeństwa i higieny pracy.

- Budynki, drogi, pomieszczenia pracy.
- Wyposażenie pomieszczeń pracy.
- Procesy pracy, organizacja tych procesów i stanowisk pracy.
- Czynniki niebezpieczne i szkodliwe dla zdrowia występujące w procesie pracy.
- Zagrożenia.
- Wyposażenie pracowników w środki ochrony indywidualnej, odzież i obuwie.
- Załoga.
- Realizacja zarządzeń, decyzji, nakazów, poleceń, zaleceń organów nadzoru nad warunkami pracy.
- Realizacja zarządzeń pracodawcy w dziedzinie bhp.
- Realizacja programu poprawy warunków pracy.
- Analiza wypadkowości.
- Wnioski dotyczące poprawy istniejącego stanu bezpieczeństwa i higieny pracy.

4. Sposób wykonywania oceny stanu bezpieczeństwa i higieny pracy.

Dobrym sposobem wykonywania oceny stanu bezpieczeństwa i higieny pracy oprócz części opisowej pomocny jest system listy kontrolnej, czyli pytań kontrolnych do każdego z tematów. W przypadku negatywnych odpowiedzi na poszczególne pytania tematyka pytania część opisowa powinna być rozszerzona o dokładne wyjaśnienie istniejącego stanu – co jest przyczyną takiego stanu, kto przyczynił się do istniejącego stanu i co należy wykonać, aby doprowadzić do poprawy istniejącego stanu i w jakim okresie.

5. Lista kontrolna:

Lp.	Oceniane zagadnienie	Odpowiedź			
		TAK	NIE	NIE DOTYCZY	Uwagi
1	2	3	4	5	
1.	Budynki, drogi, pomieszczenia pracy, otoczenie.				
	1.1. Czy użytkowane budynki są we właściwym stanie technicznym?				

Lp.	Oceniane zagadnienie	Odpowiedź			
		TAK	NIE	NIE DOTYCZY	Uwagi
	1.2. Czy obiekty budowlane posiadają książki obiektów?				
	Czy obiekty budowlane wyposażone są w instalacje adekwatne do stosowanej technologii?				
	1.4. Czy drogi komunikacyjne odpowiadają przepisom pod względem szerokości i oznakowania?				
	1.5. Czy pomieszczenia pracy spełniają wymagania pod względem wysokości, powierzchni, kubatury?				
	1.6. Czy otoczenie budynku wymaga poprawek?				
	1.7. Czy aktualne przeglądy budowlane – roczny?				
	1.8. Czy aktualne przeglądy budowlane 5-letni?				
	1.9. Czy aktualne pomiary instalacji elektrycznej i odgromowej?				
	1.10. Czy aktualne przeglądy kominarskie?				
	1.11. Czy aktualne przeglądy gaśnic i innych urządzeń gaśniczych?				
	1.12. Czy aktualne przeglądy instalacji gazowej?				
	1.13. Czy posiadają Instrukcję Bezpieczeństwa Pożarowego (aktualizowaną)?				
	1.14. Czy znaki ewakuacji są rozmieszczone właściwie?				
	1.15. Czy przeprowadzono ćwiczenia ewakuacyjne?				
2.	Wyposażenie pomieszczeń pracy				
	2.1. Czy pomieszczenia pracy są w dostateczny sposób wyposażone w dostateczny sposób w instalację wentylacyjną?				
	2.2. Czy w pomieszczeniach pracy zapewniono oświetlenie zgodne z wymaganiami przepisów?				
	2.3. Czy w pomieszczeniach zapewniona jest temperatura zgodnie z wymaganiami przepisów?				
	2.4. Czy w pomieszczeniach zapewniono oświetlenie dzienne zgodnie z przepisami?				
	2.5. Czy pomieszczenia pracy wyposażone są urządzenia techniczne niezbędne do wykonywanej pracy?				
	2.6. Czy urządzenia techniczne są we właściwym stanie technicznym?				
	2.7. Czy urządzenia posiadają opracowaną instrukcję bezpiecznej ich obsługi?				
3.	Procesy pracy, organizacja tych procesów i stanowisk pracy				
	3.1. Czy opracowane są i udostępnione pracownikom do stałego korzystania instrukcje?				
	3.2. Czy zapewniono zgodnie z przepisami dojścia do stanowisk pracy?				
	3.3. Czy zapewniono wymaganą przepisami powierzchnię i kubaturę na stanowiskach pracy?				
	3.4. Czy zapewnione jest monitorowanie miejsc niebezpiecznych?				
	3.5. Czy opracowano instrukcję wykonywania prac niebezpiecznych?				
	3.6. Czy zabezpieczono dostateczną ilość punktów pierwszej pomocy (apteczek pierwszej pomocy)?				
	3.7. Czy wyposażenie apteczek jest odpowiednie (nieprzeterminowane)?				
	3.8. Czy wyznaczono osobę odpowiedzialną za apteczki i udzielanie pierwszej pomocy?				
4.	Czynniki niebezpieczne i szkodliwe dla zdrowia				
	4.1. Czy prowadzone są badania i pomiary czynników szkodliwych?				
	4.2. Czy występują przekroczenia dopuszczalnych norm?				
	4.3. Czy pracownicy są informowani o wielkości dopuszczalnych stężeń?				
5.	Identyfikacja zagrożeń.				
	5.1. Czy jest zapewniony dostateczny nadzór prac i stanowisk, gdzie występują zagrożenia?				
	5.2. Czy przeciwdziałanie zagrożeniom ma swoje odbicie w szkoleniach?				
	5.3. Czy pracownicy są informowani o występujących zagrożeniach?				
6.	Wyposażenie pracowników w środki ochrony indywidualnej				

Lp.	Oceniane zagadnienie	Odpowiedź			
		TAK	NIE	NIE DOTYCZY	Uwagi
	6.1. Czy pracownikom dostarczono odpowiednie do wykonywanej pracy i zagrożeń środki ochrony indywidualnej?				
	6.2. Czy pracownicy stosują przydzielone środki ochrony indywidualnej zgodnie z przeznaczeniem?				
	6.3. Czy pracodawca określił taryfikator używania odzieży i obuwia roboczego?				
	6.4. Czy dobór środków ochrony indywidualnej jest zgodny z wymogami przepisów?				
7.	Załoga				
	7.1. Czy pracownicy są szkoleni z BHP zgodnie z wymogami przepisów?				
	7.2. Czy pracownicy mają aktualne szkolenia BHP?				
	7.3. Czy pracownicy mają aktualne badania lekarskie?				
	7.4. Czy pracownicy posiadają wymagane przepisami kwalifikacje do obsługi maszyn i urządzeń?				
	7.5. Czy akta osobowe są kompletne?				
8.	Ryzyko zawodowe				
	8.1. Czy oceniono ryzyko zawodowe na stanowiskach pracy?				
	8.2. Czy pracownicy zostali poinformowani o występującym ryzyku zawodowym?				
9.	Realizacja zarządzeń, decyzji, nakazów, poleceń, zaleceń, organów nadzoru nad warunkami pracy				
	9.1. Czy zakład był kontrolowany przez organa nadzoru nad warunkiem pracy?				
	9.2. Czy realizowane są decyzje, nakazy, polecenia, zalecenia, zarządzenia i wystąpienia tych organów?				
10.	Realizacja zarządzeń pracodawcy w dziedzinie bhp				
	Czy pracodawca wydawał polecenia, zarządzenia usunięcia nieprawidłowości w dziedzinie bhp?				
	10.2. Czy wszystkie polecenia zostały wykonane?				
11.	Realizacja programu poprawy warunków pracy				
	11.1. Czy opracowano program poprawy warunków pracy?				
	11.2. Czy program ten jest terminowo realizowany?				
12.	Analiza wypadkowości				
	12.1. Czy prowadzony jest rejestr wypadków przy pracy?				
	12.2. Czy prowadzone są rejestry podejrzeń zachorowań na choroby zawodowe i chorób zawodowych?				
	12.3. Czy dokonywana jest analiza wypadkowości?				
	12.4. Czy realizowana są wnioski zespołów powypadkowych?				

6. Część opisowa oceny stanu BHP.

Zaproponowana lista kontrolna powinna być poszerzona o własne spostrzeżenia specyficzne dla danego zakładu i powinna być pomocna przy opracowywaniu części opisowej oceny.

OCENA STANU BEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY PRACY w _____
ZA OKRES _____

Opracował: _____

Zatwierdził: _____

1. Wstęp.

Ocena stanu bezpieczeństwa i higieny pracy w naszym zakładzie została opracowana w oparciu o:

- dokumentację technologiczną o stosowanych substancjach i materiałach,
- dokumentację techniczną maszyn i innych urządzeń technicznych,
- wyniki badań procesów technologicznych pod kątem stopnia ich szkodliwości dla zdrowia pracowników,
- protokoły pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia,
- akta osobowe (informacje dotyczące kwalifikacji pracowników, szkoleń, badań lekarskich itp.),
- protokoły kontroli warunków pracy dokonywanych przez zewnętrzne organa nadzoru oraz służby i organizacje wewnętrzne,
- programy przedsięwzięć technicznych i organizacyjnych wpływających na bezpieczeństwo pracy,
- dokumentację o wypadkach przy pracy i chorobach zawodowych, w tym informacje z okresowych analiz wypadkowości i zachorowalności na choroby zawodowe,
- ocenę ryzyka zawodowego.

Ww. dokumenty są podane przykładowo, należy je uzupełnić o dokumenty, które zdaniem opracowującego ocenę należy umieścić, ponieważ dotyczą one specyfiki danego zakładu.

2. Budynek, drogi, pomieszczenia pracy.

W tym temacie należy ująć odpowiedź na pytanie: Czy spełnione są wymagania przepisów dla budynków, dróg komunikacyjnych, pomieszczeń pracy? Jeżeli nie, to co zamierzamy jeszcze w tej tematyce zrobić, kiedy i czy zabezpieczone są środki na ten cel wykorzystać odpowiedzi z listy kontrolnej.

3. Wyposażenie pomieszczeń pracy.

W tym temacie należy ująć takie zagadnienia, jak: wyposażenie w urządzenia techniczne (czy jest wymagana dokumentacja dla tych maszyn i urządzeń), instalacje oświetleniowe, wentylacyjne, odciągowe itp. Opisuując te zagadnienia, należy je ująć w następujący sposób: stan aktualny, co jest do wykonania, kiedy to wykonamy i czy są środki na realizację – wykorzystać odpowiedzi z listy kontrolnej.

4. Procesy pracy, organizacja tych procesów i stanowisk pracy.

Należy tu ująć krótko charakterystykę procesów pracy, poziom ich organizacji (w tym monitorowanie miejsc o największym zagrożeniu), wyposażenie stanowisk pracy w narzędzia. Zapewnienie nadzoru nad przestrzeganiem prawidłowości procesów pracy, postanowień instrukcji, przepisów itp. Opisuując te zagadnienia, należy ująć: stan aktualny, ewentualne potrzeby, kiedy zostaną zrealizowane i czy są na to środki.

5. Czynniki niebezpieczne i szkodliwe dla zdrowia występujące w procesie pracy.

Jakie czynniki szkodliwe i niebezpieczne występują na poszczególnych węzłach technologicznych, pomieszczeniach, stanowiskach pracy itp. Należy podać wielkość natężeń, stężeń, intensywność występowania (w oparciu o wyniki pomiarów) oraz sposób przeciw-działania zagrożeniom powodowanym przez te czynniki. Należy podać ilość pracowników narażonych na przekroczenia NDS, NDN (wielkość przekroczeń), pracujących w przedziale 0,5 NDS/NDN — do NDS/NDN.

Przy opracowywaniu tych zagadnień pomocna powinna być Polska Norma PN-80/Z- 08052 klasyfikująca czynniki szkodliwe i niebezpieczne występujące w procesie pracy.

Należy również podać, co zamierzamy jeszcze zrobić dla ograniczenia zagrożeń, kiedy to wykonamy i czy mamy na to środki.

6. Zagrożenia.

W części opisowej należy dokonać identyfikacji zagrożeń oraz umiejscowienia tych zagrożeń, z podaniem liczby pracowników, którzy narażeni są na te zagrożenia. Pomocą przy opracowywaniu tej tematyki jest ocena ryzyka zawodowego, jeżeli została wykonana, jeśli nie, to należy niezwłocznie dokonać oceny.

7. Wyposażenie pracowników w odzież, obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej.

Opracowując ten temat, należy podać aktualny stan, co należy poprawić i kiedy

8. Załoga.

Należy podać wielkość zatrudnienia, kwalifikacje pracowników. Mówiąc o kwalifikacjach, należy podać:

- przygotowanie zawodowe do wykonywania danej pracy,
- przeszkolenie pracowników w zakresie bhp (terminowość szkoleń),
- badania lekarskie dopuszczające do wykonywania danej pracy,
- dodatkowe kwalifikacje wymagane przepisami (uprawnienia do obsługi i konserwacji urządzeń, instalacji i sieci: elektroenergetycznych, cieplnych i gazowych, urządzeń technicznych objętych dozorem UDT, TDT).

Opracowując ten temat należy ująć aktualny stan, co trzeba zmienić i kiedy.

9. Realizacja zarządzeń, decyzji, nakazów, poleceń, zaleceń organów nadzoru nad warunkami pracy.

Dokonać bilansu kontroli stanowisk pracy w rozbiciu na poszczególne rodzaje organów nadzoru oraz służby bhp i dokonać rozliczenia zadań wynikających z tych kontroli, które należało wykonać.

10. Realizacja zarządzeń pracodawcy dotyczących dziedziny bezpieczeństwa i higieny pracy.

Dokonać bilansu zadań, które w danym roku należało wykonać i rozliczyć ich realizację.

11. Realizacja programu poprawy warunków pracy.

Dokonać rozliczenia programu poprawy warunków pracy (jeżeli taki opracowano i wdrożono do realizacji).

12. Analiza wypadkowości.

Analizę wypadkowości należy rozpocząć od bilansu wypadków i wskaźników wypadkowości, najlepiej to wykonać tabelarycznie.

Lp.	Ilość wypadków przy pracy										Dni niezdolności do pracy		Wskaźniki wypadkowości			
	Ogółem		Rodzaje wypadków								rok bież.	rok poprz.	ciężkości		częstości	
	rok bież.	rok poprz.	śm.		c.u.c.		zb.		pozostałe				rok bież.	rok poprz.	rok bież.	rok poprz.
			rok bież.	rok poprz.	rok bież.	rok poprz.	rok bież.	rok poprz.	rok bież.	rok poprz.						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17

Objaśnienia użytych skrótów:

- śm. – wypadki śmiertelne,
- c.u.c. – wypadki ciężkiego uszkodzenia ciała,
- zb. – wypadki zbiorowe,
- rok bież. – rok, za który dokonywana jest ocena,
- rok poprz. – rok poprzedni, za który była dokonana ocena.

W części opisowej dokonać dokładnej analizy przyczyn wypadków, akcentując w tym rolę osób kierujących pracownikami i samych pracowników.

Wskaźniki ciężkości i częstości wypadków przy pracy:

- *wskaźnik ciężkości* używany do analizy oznacza średnią ilość dni niezdolności do pracy przypadającą na jeden wypadek i oblicza się go z wzoru:

$$\text{wskaźnik ciężkości} = \frac{\text{ilość dni niezdolności do pracy ogółem}}{\text{ilość wypadków przy pracy} - \text{ilość wypadków śm.}}$$

- *wskaźnik częstości* często nazywamy wskaźnikiem częstotliwości wypadków i oblicza się go ze wzoru:

$$\text{wskaźnik częstości} = \frac{\text{liczba poszkodowanych} \times 1000}{\text{liczba zatrudnionych}}$$

Osobnym zagadnieniem są zdarzenia wypadkowe niepowodujące absencji chorobowej – należy je również przeanalizować, dokonując analizy wypadkowości.

Podobnie należy postąpić z podejrzeniami o choroby zawodowe i zachorowalnością na te choroby.

13. Wnioski.

Wnioski należy podać w sposób jednoznaczny z podaniem adresata odpowiedzialnego za ich wykonanie.
